

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 7413/21

לפני: כבוד השופט י' עמית
כבוד השופטת ע' ברון
כבוד השופט ד' מינץ

המערערים: 1. יעל חפץ
2. מנחם יגודה
3. רעות הננייה וייג
4. יקיר אוחיון

נגד

המשיבים: 1. Facebook Ireland Limited
2. Facebook Inc.
3. דניאל שפירא

ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (כבוד השופטת א' שטמדר) מיום 18.8.2021 ב-ת"צ 32799-09-20

בשם המערערת 1: עו"ד ד"ר גיא שגיא
בשם המערערים 2-4: עו"ד אמיר ישראלי; עו"ד אסף פינק

פסק-דין

השופטת ע' ברון:

1. לפנינו ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי מרכז-לוד מיום 18.8.2021 (השופטת א' שטמדר) ב-ת"צ 32799-09-20, שניתנה בבקשה למחיקת הליך ייצוגי מכוח סעיף 7(ב) לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן: חוק תובענות ייצוגיות). בית המשפט המחוזי נעתר למבוקש, ומכאן הערעור.

הרקע העובדתי הצריך לעניין

2. ענייננו בשלוש בקשות לאישור תובענה כייצוגית שהוגשו נגד המשיבות Facebook Inc ו-Facebook Ireland Limited (על אף ההפרדה התאגידית ביניהן יכוננו להלן ביחד: פייסבוק). מדובר בבקשות דומות, הנסכות כולן על הטענה כי פייסבוק מעבירה מידע אישי של המשתמשים, ושל חברים של המשתמשים ברשת החברתית,

לצדדים שלישיים שאינם זכאים לקבל את המידע; וזאת ללא הסכמת המשתמשים ותוך פגיעה בפרטיותם. עילות התביעה המרכזיות המפורטות בבקשות האישור הן פגיעה בפרטיות בניגוד להוראות חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981 (להלן: חוק הגנת הפרטיות); התעשרות שלא כדין; רשלנות; הפרת חוזה וחוסר תום לב בקיום חוזה.

הבקשה הראשונה לאישור תובענה כייצוגית הוגשה על ידי מנחם יגודה ביום 25.3.2018 לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד, ובקשה מתוקנת הוגשה ביום 27.3.2019. הבקשה השנייה לאישור תובענה כייצוגית הוגשה על ידי דניאל שפירא ביום 6.5.2018 לבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (להלן: בקשת יגודה ו-בקשת שפירא, בהתאמה, וביחד: ההליך המאוחד). לנוכח הדמיון בין בקשות יגודה ושפירא, פייסבוק ביקשה שהדיון בהן יאוחד ויידון בבית המשפט המחוזי מרכז-לוד, והבקשה התקבלה בהחלטה מיום 26.11.2019. הבקשה השלישית לאישור תובענה כייצוגית הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו על ידי יעל חפץ ביום 15.9.2020, למעלה משנתיים לאחר שהוגשו בקשות יגודה ושפירא (להלן: חפץ ו-בקשת חפץ, בהתאמה).

3. ביום 6.12.2020 הגישה פייסבוק לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד בקשה לפי סעיף 7(ב) לחוק תובענות ייצוגיות, ובה עתרה למחיקת בקשת חפץ ולחלופין למחיקת ההליך המאוחד (להלן: בקשת המחיקה). פייסבוק טענה כי הן ההליך המאוחד הן בקשת חפץ עוסקים בטענות משפטיות ועובדתיות זהות, ביחס לקבוצה זהה של לקוחות, והסעדים המבוקשים בהם זהים אף הם. לדבריה, בקשת חפץ הוגשה כשנתיים וחצי לאחר ההליך המאוחד, לבית משפט אחר מזה שבו מתנהל ההליך המאוחד, וזאת מבלי שצוין בבקשת חפץ כי קיים הליך דומה תלוי ועומד; ומשכך, דינה של בקשת חפץ להימחק. המבקשים בהליך המאוחד הסכימו למחיקת בקשת חפץ; ומנגד טענה חפץ כי בקשת חפץ יסודית ורצינית יותר מההליך המאוחד ומוסיפה עליו נדבכים מהותיים רבים, לרבות קבוצה רחבה יותר של משתמשים.

במהלך הדיון שנערך בבית המשפט המחוזי בבקשת המחיקה, הגיעו מבקשי האישור בהליך המאוחד ובבקשת חפץ לידי הסכמה שלפיה שלוש בקשות האישור יידונו במאוחד – שאז לא יהיה עוד מקום להורות על מחיקה של איזה מן ההליכים. הטענה המרכזית ביסוד הבקשה הייתה כי איחוד התובענות ייטיב עם חברי הקבוצה. פייסבוק מצידה התנגדה לאיחוד הדיון, בטענה כי מהלך זה עלול לעכב את ההליך ולהביא לבזבוז משאבים שיפוטיים ולהגדלה ממשית של הוצאותיה; ומשכך, חזרה על בקשתה למחוק את אחת הבקשות.

4. בפתח החלטתו בבקשת המחיקה עמד בית המשפט המחוזי על הדמיון בין ההליך המאוחד ובקשת חפץ. צוין כי בשני ההליכים נטען שפייסבוק גרמה לכך שמידע אישי של משתמשים יועבר לצדדים שלישיים שלא כדין; עילות התביעה הנטענות מתמקדות בחוק הגנת הפרטיות, וכוללות גם טענות לעשיית עושר שלא כדין והתרשלות; ואף הקבוצות הנטענות חופפות בעיקרן. בית המשפט מצא כי לבקשת חפץ יתרון מסוים על פני ההליך המאוחד מבחינת היקפה וניסוחה; וכן הבהיר כי בנסיבות המקרה אין מקום לייחס חשיבות לכך שבקשת חפץ הוגשה למעלה משנתיים לאחר ההליך המאוחד, וזאת שעה שטרם התקיים דיון ענייני בהליך המאוחד. אף על פי כן, נקבע כי יש למחוק את בקשת חפץ – זאת משום התנהלות בלתי ראויה מצד חפץ, והכוונה היא לכך שבעת הגשת בקשת האישור חפץ לא ציינה בה שקיימים הליכים דומים תלויים עומדים.

בהחלטתו הבהיר בית המשפט המחוזי כי על המבקש בבקשה לאישור תובענה כייצוגית ועל באי הכוח המייצגים חלות חובות תום לב לא רק כלפי הקבוצה, אלא גם כלפי הצד שכנגד וכלפי בית המשפט; וכי אי ציון קיומו של הליך קודם תלוי ועומד אינו מתיישב עם חובות אלה, וכן מהווה הפרה של הוראת סעיף 5(א)(2) לחוק תובענות ייצוגיות. בתוך כך, בית המשפט עמד על הצורך להרתיע מפני שימוש בהליכי התובענה הייצוגית שלא בתום לב:

“ראוי למנוע ככל האפשר אפשרות שבעלי דין או באי כוחם ימצאו בקשות אישור קודמות, וינסו לרכוב על אותן בקשות. במקרים מסוימים ניתן יהיה לטייב אותן בקשות. במקרים אחרים לייפותן כך שתיראנה מוצלחות יותר. הצורך בדיון ובהכרעה בין הבקשות גוזל זמן שיפוטי יקר. במקרים המתאימים לכך, ראוי לערוך את הדיון. כך למשל, כאשר הבקשה הראשונה אינה ראויה, והשניה עולה עליה כמובהק. במקרים אחרים, כגון זה שלפניי, ראוי לדחות את הניסיון, שצמח מתוך התנהלות לא ראויה של המבקש בבקשה המאוחרת ובא כוחו.” (שם, פסקה 18).

על רקע הדברים הללו, נקבע כי חוסר תום הלב שבאופן הגשת בקשת חפץ, והצורך להרתיע מהתנהלות כזו, גוברים על התועלת האפשרית שבאיחוד הבקשות ומחייבים את מחיקתה של בקשת חפץ.

הערעור

5. למען הסדר יצוין כי הערעור שלפנינו הוגש על ידי המבקשים בבקשת חפץ ובבקשת יגודה, וכי המבקשים בבקשת שפירא לא הצטרפו לערעור הגם שכאמור בקשות שפירא ויגודה אוחדו זה מכבר.

המערערים אינם מכחישים שבקשת חפץ לא צוין כי מדובר בבקשה דומה להליך המאוחד התלוי ועומד, ואולם לדבריהם מדובר בשגגה שנעשתה בתום לב. לגישתם, פגם זה בוודאי שאינו מצדיק סילוק על הסף של בקשת חפץ, מהלך השמור למקרים חריגים של חוסר תום לב קיצוני, כדוגמת "Forum Shopping". לגרסת המערערים, באי הכוח המייצגים בבקשת חפץ בדקו את פנקס התובענות הייצוגיות קודם להגשת הבקשה, ובעקבות כך אף דיווחו לבית המשפט על קיומו של הליך ייצוגי אחר נגד פייסבוק שהיה תלוי ועומד באותה עת (להלן: בקשת פונטה). אלא שלפי הנטען, בקשת שפירא בגרסתה המתוקנת כלל לא נרשמה בפנקס התובענות הייצוגיות ולכן המייצגים בבקשת חפץ לא היו ערים לקיומה; ובנוגע לבקשת יגודה, הם סברו בטעות כי לא מדובר בהליכים דומים. עוד נטען בערעור, כי לא דבק חוסר תום לב בכך שבקשת חפץ הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו, למרות שההליך המאוחד נדון בבית המשפט המחוזי מרכז-לוד – וזאת שעה שבקשת פונטה, שעליה דווח בבקשת חפץ, נדונה בבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו ומטעם זה בקשת חפץ הוגשה אף היא לאותה ערכאה.

עוד טוענים המערערים כי השיקול המכריע בכל הנוגע לבקשות לפי סעיף 7(ב) לחוק תובענות ייצוגיות צריך להיות טובת הקבוצה; ובנסיבות המקרה איחוד ההליכים, ולא מחיקתה של בקשת חפץ, הוא שמשרת את עניינה של הקבוצה בצורה הטובה ביותר – שכן הדבר יאפשר ייצוג רחב יותר של הקבוצה על ידי מספר באי-כוח. נוסף על כך, איחוד ההליכים לא צפוי לפגוע ביעילות הדיון או באינטרס של פייסבוק, ובית המשפט לא העניק לשיקול זה משקל ראוי. עוד נטען כי בית המשפט עודד את המערערים להגיש בקשה לאיחוד בקשות האישור, וכי הם הסתמכו על כך. לבסוף נטען כי יש טעם לפגם בכך שבית המשפט המחוזי מחק את בקשת חפץ, אך בה בעת אישר את איחוד בקשת שפירא ובקשת יגודה – הגם שאף בבקשת שפירא לא דווח על בקשת יגודה שכבר היתה תלויה ועומדת.

דיון והכרעה

6. לאחר עיון בערעור, ומכוח הסמכות הנתונה לנו לפי תקנה 138(א)(1) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018, מצאנו לנכון לדחות את הערעור בלא צורך בתשובת המשיבים.

הלכה מושרשת היא כי ערכאת הערעור אינה נוטה להתערב בהחלטות דיוניות שנוגעות לאופן ניהול ההליך, וזאת לנוכח שיקול הדעת הרחב המסור לערכאה הדיונית בהחלטות מסוג זה. התערבות מעין זו מוגבלת למקרים חריגים בלבד, שבהם ההחלטה גורמת למי מהצדדים עיוות דין או מנוגדת לדין. דברים אלה נכונים ביתר שאת שעה שמדובר בהליך ייצוגי, שאז מוטל על הערכאה הדיונית תפקיד ניהולי משמעותי, וכך גם בהחלטות מכוח סעיף 7 לחוק תובענות ייצוגיות. בבחינת החלטות בנושאים אלה ערכאת הערעור אינה שמה עצמה בנעלי הערכאה הדיונית, ודי בכך שההחלטה מצויה בגדר מתחם הסבירות (רע"א 3920/21 המועצה הישראלית לצרכנות נ' לוטוקרד בע"מ, פסקה 5 (29.8.2021); רע"א 9878/17 גולדברג נ' רשת חנויות רמי לוי שיווק השקמה 2006 בע"מ, פסקה 10 (14.2.2019)). המקרה דנן אינו נמנה עם אותם מקרים חריגים המחייבים התערבות. ונבאר.

7. תכליתו של סעיף 7 לחוק תובענות ייצוגיות היא להסדיר את אופן ההתדיינות במצב דברים שבו הוגשו מספר הליכים ייצוגיים הדומים בעיקרם זה לזה. לפי המנגנון שנקבע בסעיף 7(א) לחוק תובענות ייצוגיות, כאשר נמצא שקיימת זהות בין שתי בקשות לאישור תובענה כייצוגית, מבחינת עילות התביעה והגדרת הקבוצה, בית המשפט שאליו הוגשה בקשת האישור המאוחרת בזמן רשאי להורות על העברתה לבית המשפט שאליו הוגשה בקשת האישור המוקדמת. בהמשך לכך, וככל שהוחלט על העברת הדיון בבקשת האישור המאוחרת, בית המשפט שאליו הועבר הדיון רשאי לקבוע אם וכיצד יוסיף להתנהל הדיון בהליכים – זאת בהתאם לאפשרויות הנתונות לו בסעיף 7(ב) לחוק, ובכללן איחוד הדיון בבקשות או מחיקה של אחת מהן. בעניין זה נדרש בית המשפט לשקול את טובת הקבוצה, ובפרט "שענינה של הקבוצה ייוצג וינוהל בדרך הטובה והיעילה ביותר".

הפסיקה פירשה את המנגנון שבסעיף 7 לחוק תובענות ייצוגיות ככזה שככלל מקנה עדיפות לבקשה לאישור תובענה ייצוגית הראשונה בזמן:

"ראשית, הוגן יותר לאשר את ניהול ההליך לתובע אשר חשף ראשון את הפרשה, ואף ייתכן שהשקיע מאמצעים בחקירה ובבירור העילה. בהקשר זה ישנה גם תועלת במניעת העתקות מתוך הבקשה הראשונה שהוגשה. שנית, מדובר בכלל פשוט וקל ליישום. שלישיית, כלל זה יוצר יציבות בדמות מצג ברור כלפי תובעים עתידיים אשר יימנעו מהגשת בקשות נוספות לאחר שהחל ההליך, באופן אשר יחסוך זמן שיפוטי ויאותר לתובעים עתידיים כי נסגר השער להגשת בקשות בנוגע לאותה פרשה." (ע"א 3293/17 רבקה טכנולוגיות בע"מ נ' טלמור, פסקאות

6-5 לפסק דינו של השופט (כתוארו אז) נ' הנדל (12.9.2018), להלן: עניין רבקה טכנולוגיות).

בלא לגרוע מהאמור, נקבע כי הבקשה המאוחרת עשויה בנסיבות מסוימות לגבור על הקודמת בזמן – למשל אם הבקשה המוקדמת נעדרת תשתית ראייתית או משפטית הולמת, והבקשה המאוחרת מוסיפה "נדבך משמעותי" לאיכות התביעה. בעניין זה הובהר כי "אין פירוש הכלל שניתן להגיש בקשה חפוזת ובלתי מבוססת רק על מנת לקנות מקום בתור (ראו עניין כימיקלים לישראל). במקרים כאלו מובן ונכון שעל בית המשפט להעדיף את הבקשה המאוחרת, אשר הינה הראשונה העומדת ברף הנדרש" (עניין רבקה טכנולוגיות, שם; כן ראו: ע"א 7626/18 חורב נ' ורדניקוב, פסקאות 9-13 (25.8.2020)). עוד לדוגמה, נקבע כי אי רישום של הבקשה המוקדמת בפנקס התובענות הייצוגיות עשוי להוות שיקול נוסף להעדפת הבקשה המאוחרת בזמן: "על פני הדברים נראה, כי תובע שאינו עושה את הפעולה הבסיסית שקבע החוק – רישום, מעלה שאלות לגבי מידת רצינותו בניהול תובענה מסוג זה, וגם לכך יש ליתן משקל" (ע"א 5503/11 דבח נ' דינרי, פסקה ט"ו-י"ט (18.1.2012), להלן: עניין דבח).

מכל מקום, לערכאה הדיונית נתון שיקול דעת רחב לקבוע כיצד נכון וצודק יהיה לנהל את הדיון בבקשות האישור או באיזה מהן – בשים לב לתכליות שביסוד החוק ולשיקולי יעילות וטובת הקבוצה (ראו: עניין דבח, פסקה יא). בתוך כך, יש מקום לשיקולי מדיניות רלוונטיים, כדוגמת הכוונת התנהלותם של מבקשים ובאי כוח מייצגים בבקשות אישור תובענות כייצוגיות.

יש להוסיף ולבאר, כי אין דינה של מחיקת הליך ייצוגי מכוח סעיף 7 לחוק תובענות ייצוגיות, כסילוק על הסף של בקשת אישור תובענה כייצוגית במצבים אחרים. בעוד לערכאה הדיונית נתון שיקול דעת רחב כאמור בנוגע לאופן ניהול ההתדיינות בהליכים דומים, לרבות מחיקת איזה מן ההליכים – בכל מצב אחר בקשה לאישור תובענה כייצוגית תסולק על הסף במקרים חריגים בלבד, כאשר ברור על פני הדברים כי מדובר בבקשת סרק שאין בה ולא כלום (רע"א UBS AG 7787/21 נ' גרטלר, פסקה 6 (6.4.2022); רע"א Volkswagen AG 3549/20 נ' חלי, פסקה 5 (25.4.2021)).

8. מן הכלל אל הפרט.

בענייננו לא נמצא יסוד לקבוע שנפל פגם בהחלטת בית המשפט המחוזי שעה שהורה על מחיקתה של בקשת חפץ. אין חולק כי בקשה זו, שהוגשה למעלה משנתיים לאחר בקשת שפירא ובקשת יגודה, דומה להן מבחינת עילות התביעה הנטענות, הסעדים

המבוקשים והגדרת הקבוצה. בנסיבות אלה, החלטתו של בית המשפט המחוזי בבקשת המחיקה עולה בקנה אחד עם המנגנון הקבוע בסעיף 7 לחוק תובענות ייצוגיות כמפורט לעיל, ועם הכלל המקנה עדיפות להליך הייצוגי המוקדם בזמן. נוסף על כך, בבקשת חפץ לא צוין כי הליכים דומים תלויים ועומדים בפני ערכאה אחרת – ובית המשפט המחוזי סבר כי מדובר בחוסר תום לב המצדיק את מחיקתה של בקשת חפץ לפי סעיף 7(ב) לחוק, גם אם לבקשת חפץ יתרון מסוים על פני ההליך המאוחד בכל הנוגע לאופן ניסוחה והתשתית שביסודה. גם בכך אין מקום להתערבותנו.

סעיף 5(א)(2) לחוק תובענות ייצוגיות מורה כי טרם הגשת בקשה לאישור תובענה כייצוגית, יש לעיין בפנקס התובענות הייצוגיות ולבדוק אם לפי הרשום בו קיים הליך ייצוגי זהה או דומה תלוי ועומד:

בטרם הגשת בקשה לאישור, יבדוק המבקש בפנקס אם רשומה בו בקשה לאישור או תובענה ייצוגית, שהיא תלויה ועומדת, אשר השאלות המהותיות של עובדה או משפט המשותפות לחברי הקבוצה המתעוררות בה, כולן או חלקן, זהות או דומות בעיקרן לשאלות כאמור המתעוררות בבקשתו לאישור; מצא המבקש כי רשומה בפנקס בקשה לאישור או תובענה ייצוגית כאמור, יציין בבקשתו לאישור את פרטיה.

פנקס התובענות הייצוגיות נועד ליתן פומבי להליכים הייצוגיים השונים המתנהלים בבתי המשפט; לרכז את המידע על תובענות ייצוגיות כדי לאפשר לתובעים פוטנציאליים לשקול את צעדיהם ולא לכלות זמן ומאמץ לשווא; ולמנוע דיון במספר תובענות ייצוגיות במקביל, תוך השחתת זמן שיפוטי לריק וחשש להכרעות סותרות. אין זאת אלא שחובת הרישום בפנקס, השלובה בחובת הדיווח על קיומו של הליך ייצוגי דומה תלוי ועומד, נועדו לקדם את היעילות הדיונית ואת ההגינות כלפי בית המשפט והצד שכנגד (עניין דבח, פסקאות ט"ו-י"ט; רע"א 3698/11 שלמה תחבורה (2007) בע"מ נ' ש.א.מ.ג.ר. שירותי אכיפה בע"מ, פסקאות כ"ב-כ"ג (6.9.2017)).

9. הנה כי כן, משהחליט מבקש להגיש בקשה לאישור תובענה כייצוגית חרף היותה דומה או זהה להליך ייצוגי אחר תלוי ועומד, הוא נוטל על עצמו סיכון שבסופו של דבר בקשתו תימחק מבלי להתברר. כך, גם אם מדובר בבקשה הנשענת על יסודות ראייתיים או משפטיים איתנים יותר במידה כזו או אחרת מההליך הקודם בזמן. זהו מצב הדברים אף במקרה דנן. בקשת חפץ הוגשה למעלה משנתיים לאחר שהוגשו בקשת שפירא ובקשת יגודה, ואין בה כל התייחסות להליכים אלה הגם שאין חולק כי הדמיון בין שלוש הבקשות הוא רב. עובדות אלה כשלעצמן מהוות טעם מספק למחיקתה של בקשת חפץ מכוח סעיף 7(ב) לחוק תובענות ייצוגיות, וזאת בלא להידרש כלל לשאלה אם מדובר

בחוסר תום לב מצד חפץ אם לאו. המערערים אף לא הצביעו על נזק קונקרטי העלול להיגרם כתוצאה ממחיקתה של בקשת חפץ, והסתפקו בטיעון כללי שלפיו בקשת חפץ מפורטת יותר וממילא איחוד הבקשות יועיל לקבוצה. בהינתן כל האמור, לא מצאנו כי המקרה הנוכחי נמנה עם אותם מקרים חריגים המצדיקים התערבות מצד ערכאת הערעור.

סוף דבר

10. הערעור נדחה אפוא בלא צורך בתשובה מאת המשיבים. משלא התבקשה תשובה ובשים לב למתכונת הדיונית שבה ניתנה ההכרעה, לא ייעשה צו להוצאות.

ניתן היום, ט"ז באייר התשפ"ב (17.5.2022).

ש ו פ ט

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט